

УДК 378. 112 (477)

Ольга Осередчук

Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID ID 0000-0002-3192-3129

DOI 10.24139/2312-5993/2021.05/367-378

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ

У статті розглянуто виокремлені нами наукові підходи для дослідження моніторингу якості освіти: системний підхід – комплексне вивчення системи управління ЗВО як одного цілого з представленням його частин як цілеспрямованих систем, кваліметричний підхід – комплексна оцінка стану об'єкта, діяльнісний підхід – включає три види діяльності: управлінську діяльність керівників, педагогічну діяльність викладачів, освітню діяльність тих, хто навчається і які перебувають у взаємодії, програмно-цільовий підхід трактується і як метод програмного втілення управлінських рішень, і як реалізація комплексного підходу під час вирішення соціально-економічних проблем, особистісний підхід – передбачає створення відповідних умов для саморозвитку, самоактуалізації, самореалізації особистості, компетентнісний підхід підсилює практичну орієнтацію освіти, бенчмаркінговий підхід – стандарт, за яким можна проводити вимір чого-небудь, давати йому оцінку.

Ключові слова: наукові підходи для дослідження моніторингу якості освіти, системний підхід, кваліметричний підхід, діяльнісний підхід, програмно-цільовий підхід, особистісний підхід, компетентнісний підхід, бенчмаркінговий підхід.

Постановка проблеми. Термін «підхід» означає сукупність прийомів, способів дії на кого-небудь, у вивченні чого-небудь, веденні справи тощо. У цьому значенні підхід – не детальний алгоритм дії людини, а безліч деяких узагальнених правил. Це лише підступ до справи, але не модель самої справи (Шеремета, 2012).

Аналіз актуальних досліджень. Теорію і практику освітньої складової моніторингу, моніторинг як засіб підвищення якості системи інформаційного забезпечення управління освітою, моніторинг як засіб оцінки якості освіти, моніторинг як інформаційну основу в системі якості освіти закладу, педагога, студента вивчають науковці П. Ф. Анісімов, І. В. Вавілова, Л. Є. Виноградова, А. І. Галаган, С. А. Горбатков, І. Н. Єлісеєв, Г. В. Єльнікова, В. М. Зуєв, В. С. Качерманьян, О. М. Майоров, А. А. Орлов, А. Я. Савельєв, Л. Г. Семушина, Л. В. Шibaєва та ін.

Мета статті: виокремити та обґрунтувати наукові підходи до дослідження моніторингу якості освіти.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано такі методи дослідження: теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури), що дає змогу обґрунтувати вихідні положення дослідження; інтерпретаційно-аналітичний метод, на основі якого вивчаються джерела із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації й узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Обґрунтуємо виокремлені нами наукові підходи для дослідження моніторингу якості освіти.

Системний підхід під час розробки та впровадження системи управління якістю ЗВО – це комплексне вивчення системи управління ЗВО як одного цілого з представленням його частин як цілеспрямованих систем, дослідження цих систем і взаємовідносин між ними (Тавлуй, 2011). Системний підхід можна розглядати як принцип діяльності. Адже під принципом розуміється найзагальніше правило діяльності, яке забезпечує його правильність, але не гарантує однозначність і успіх. Системний підхід слід розглядати як деякий методологічний підхід людини до дійсності, що є деякою спільністю принципів. Це по суті справи системна парадигма, системне світо переконання. Призначення системного підходу полягає в тому, що він направляє людину на системне бачення дійсності. Він примушує розглядати світ з системних позицій (Шеремета, 2012).

Щодо механізму управління якістю освітньої та науково-інноваційної діяльності ЗВО, то він тісно пов'язаний із формою управління якістю. Загально визнаної класифікації форм управління якістю на цей час не існує. Послідовно розвивається та накопичується досвід управління якістю. При цьому простежується така послідовність дій: установлення завдання (цілі з якості та плани з якості, відповідно до визначених вимог споживачів ЗВО), виконання робіт для їх досягнення, постійне порівняння одержаного рівня якості із поставленим завданням, а при відхиленнях – вжиття заходів з їх ліквідації. Саме така схема дій щодо управління якістю передбачена міжнародними стандартами ISO серії 9000.

Системний підхід до управління якістю освіти базується на наступних принципах: кінцевої мети, як абсолютного пріоритету; єдності – система розглядається як одне ціле, так і сукупність її елементів (процесів); зв'язності – кожен елемент системи (процес) вивчається у взаємозв'язку по відношенню один до одного та у зв'язку з навколишнім середовищем; ієрархії – вводиться ієрархія процесів та здійснюється їх ранжування; розвитку – ураховуються зміни системи, її здатність до розвитку, розширення, заміни частин, націленість на постійне покращення; децентралізації – поєднуються рішення, які приймається відповідальними за процеси на різних рівнях системи управління якістю освіти; невизначеності – ураховуються невизначеність та випадковість у системі для подальшого прийняття управлінських рішень.

Для системного підходу під час розробки та впровадження системи управління якістю ЗВО характерним є: велика кількість завдань, яка

одночасно охоплена проєктуванням; максимальна стандартизація рішень; багатоаспектне уявлення про організаційну структуру ЗВО як про структуру із відносною автономією її структурних підрозділів; ключова роль належить зв'язкам між процесами системи управління якістю освіти (Тавлуй, 2011).

Системний підхід позиціонує існування університету в оточенні інших соціальних систем, які в боротьбі за своє існування виступають не завжди атрactorами, а навпаки, спричиняють зовнішні флуктуації, що скеровують академічну установу до стану дисипації (експансія, поглинання, активна роль).

Проаналізуємо основні аспекти системного підходу.

1) Системно-цільовий. Система «університет» має загальну мету та сукупність цілей свого функціонування, вона прагне отримати корисний результат свого функціонування (якість професійної підготовки тощо).

2) Системно-інтегративний. Для досягнення мети система «університет» виконує певні функції: освітню, просвітницьку, культурну, професійну, гуманістичну.

3) Системно-структурний. Система «університет» має власну внутрішню організацію, перевірену століттями та власний спосіб взаємодії своїх складових.

4) Системно-комунікативний. Система «університет» співпрацює з іншими системами: адміністративні зв'язки, партнерські, наукові, неформальні.

5) Системно-управлінський. Система «університет» формує зміст управлінських рішень на основі зовнішніх і внутрішніх змін, що впливають на досягнення цілей та ефективність освітньої діяльності. Університет має ідею та власну місію, свою управлінську діяльність виконує на основі державних та наукових стандартів.

6) Системно-елементний. Система «університет» складається із взаємопов'язаних елементів.

7) Системно-історичний. Система «університет» має власну історію розвитку, історичні цінності, перспективи (Крижко, 2013).

Виникнення й поширення системного підходу зумовлено кризою елементаризму і механіцизму у зв'язку з ускладненням завдань науки і практики. Системний підхід розвиває і конкретизує такі категорії діалектики, як зв'язок, відношення, зміст і форма, частина та ціле тощо.

Від характеру загальносистемних закономірностей, що застосовуються, установлюють зв'язок між системними параметрами залежить ефективність системного підходу. На основі узагальнення різних

варіантів системного підходу створюються умови для побудови загальної теорії про системи – системології.

Системологія – науково-практична область діяльності, пов'язана з вивченням, опрацюванням знань та їх застосуванням у вивченні, проектуванні, створенні, управлінні системами, явищами системогенезу.

Основу системології складають: 1) алгоритм системно-організаційної діяльності, 2) системність категорій матеріального світу: матерії, інформація в просторі й часі.

Основний засіб системного підходу – системний аналіз. Об'єкти, як системи, досліджують за допомогою особливих властивостей – системних параметрів, таких як: простота, складність, надійність, гомогенність тощо (Босак, 2011).

В. Приходько виділяє переваги системного підходу.

1) Системний підхід дає можливість структурувати педагогічний процес і виділити в ньому складові різної природи: інформаційну, психологічну, власне педагогічну (методи, засоби, форми освітнього процесу), соціальну, фахово-предметну, навколишнє середовище та ін.

2) Системний підхід уможливорює розгляд результативного ефекту впливовостей на того, хто навчається, як «системний ефект», коли результат впливів не дорівнює сумі впливів-складників і тому побудова моделі освіти не може бути однозначною.

3) Системний підхід передбачає використання методів дослідження: аналіз (виділення складових і дослідження кожної з них), синтез (на основі властивостей складових синтезувати властивості цілого).

4) Системний підхід дає змогу одночасно проводити дослідження в двох аспектах: диференціації і цілісності на основі їх взаємної доповнюваності, що створює ширше поле для дослідження.

5) Системний підхід під час дослідження педагогічного процесу дозволяє синтезувати знання педагогіки, психології, біології, кібернетики, математики та ін., для формування якісно нових інтегративних знань та міждисциплінарної мови дослідження.

6) Системний підхід дає змогу будувати систему дослідження у вигляді ієрархічної чи мережевої моделі (можлива їх комбінація). Це надасть можливість виділення між складовими зв'язків субординації і координації.

7) Системний підхід передбачає вивчення середовища об'єкта дослідження й визначення його впливу на цей об'єкт.

8) Системний підхід дозволяє виокремити об'єкт дослідження із середовища й показом зв'язків і взаємодій об'єкта і середовища.

9) Системний підхід дослідження освітнього процесу дає змогу використовувати знання загальної теорії систем, що створювалися поза педагогічною наукою.

10) Системний підхід передбачає можливість відсутності стандартних рішень проблем складних систем і пошуку нових нестандартних, зокрема проблем педагогічного процесу.

11) Системний підхід визнає принципове значення не тільки об'єктивних, а й суб'єктивних факторів у процесі прийняття рішення і як результат передбачає розробку процедур прийняття узгодженості об'єктивного і суб'єктивного рішень (Приходько, 2012).

Ефективним у моніторингу якості освіти є *кваліметричний підхід*. Результатом технології використання кваліметрії в управлінні освітою є комплексна оцінка стану об'єкта. Роль спеціального інструментарію відіграють кваліметричні моделі стану або процесу, що відстежуються, зокрема – факторно-критеріальні моделі діяльності, розроблені на основі кваліметричного підходу. Кваліметрична модель – це норма, зразок об'єкта, що має якісно-кількісні характеристики, задає основні діяльності об'єктів. Розробка кваліметричної моделі якості освіти у ЗВО можлива з використанням алгоритму діяльності управлінської структури, визначеного Г. Єльніковою (Єльнікова, 2004): 1) на основі визначених компонентів якості освіти визначаються основні параметри цих компонентів; 2) визначаються показники напрямів діяльності управлінської структури, які необхідні для досягнення заданих параметрів (показники першого порядку); 3) визначаються показники другого порядку, що характеризують вимоги до кожного показника першого порядку; 4) визначається вага параметрів, показників методом експертної оцінки; 5) оформлюються моделі у вигляді таблиць.

Г. Дмитренком визначено принципи, на яких базується кваліметричний підхід до вимірювання якості освіти у ЗВО (Дмитренко, 1999).

1) Якість повинна розглядатися як складна властивість об'єкта, як сукупність властивостей продукції, що зумовлюють її придатність задовольняти певні потреби.

2) Взаємозв'язок між якістю і складними й простими властивостями, що її визначають, можна подати у вигляді ієрархічної структури. Кожен параметр характеризується певною кількістю простих показників.

3) Придатність до використання продукції визначається з погляду задоволення конкретних суспільних та особистих проблем. Поняття «ступінь» Г. Дмитренко ототожнює з поняттям «рівень», постійне

порівняння досягнутих успіхів із «верхньою планкою», стандарт якості представляє як ступінь задоволення конкретними потребами.

4) Окремі властивості (прості й складні) можуть бути виміряні в специфічних для кожної властивості одиницях вимірювання. Унаслідок такого вимірювання визначається значення абсолютних показників властивостей.

5) Значення абсолютних показників можна встановити на основі: фізичних експериментів; експериментів; побудови аналітичних моделей функціонування об'єктів.

6) Крім абсолютного показника, кожна проста або складна властивість може характеризуватися і відносним показником. Відносний показник визначається зіставленням абсолютного показника з еталонним або базовим показником, що відображає змінюваний у часі рівень суспільної потреби.

7) Поряд із абсолютним та відносним показником кожна складна або проста властивість характеризується також своєю вагою серед усіх інших властивостей – коефіцієнтом ваги показника властивості.

8) Комплексну кількісну оцінку якості можна подати як деяку функцію відносних показників та коефіцієнтів вагомості.

Зазначені принципи дають можливість розглянути якість освіти у ЗВО як сукупність трьох складових: якість умов для якісного проведення освітнього процесу у ЗВО; якість поточних ключових процесів; якість кінцевого результату.

Моніторингова діяльність у ЗВО має бути чітко розробленою, продуманою й організованою на високому рівні.

Застосування *діяльнісного підходу* до моніторингу якості освіти дозволило виділити в ньому три види діяльностей: управлінську діяльність керівників, педагогічну діяльність викладачів, навчальну діяльність тих, хто навчається і які перебувають у взаємодії.

Діяльність кожної категорії учасників моніторингу якості освіти є: 1) мотивована, 2) цілеспрямована, 3) предметна, 4) призводить до загального результату.

Основні положення *діяльнісного підходу*: керування освітньою діяльністю тих, хто навчається повинно бути гнучким; кожний учасник моніторингового процесу повинен нести відповідальність за кінцевий результат власних дій; позитивне особистісне ставлення до виконуваної діяльності формується за умови, що її мета, результати стають мотивами; високий ступінь мотивації слід зберігати впродовж усього часу роботи; підтримувати процес навчально-професійної самоактуалізації як форму продуктивного зростання особистості (Гириловська, 2021).

Програмно-цільовий підхід є одним із найбільш дієвих методів управління, як на державному, так і на місцевому рівнях. Саме поняття «програмно-цільове управління» трактується в широкому сенсі і як метод програмного втілення управлінських рішень, і як реалізація комплексного підходу під час вирішення соціально-економічних проблем.

Програму розглядають як інструмент змін, вибраний із декількох альтернативних варіантів як найбільш ефективний шлях досягнення намічених результатів. Поняття «цільова» передбачає спрямованість програм на досягнення заздалегідь установленної, чітко визначеної мети.

Щоб досягнути позитивного ефекту від застосування програмно-цільового підходу має бути безпосередній взаємозв'язок між коштами та результатами. Разом із тим, слід зазначити також і той факт, що цей зв'язок завжди має зворотність – від виділених коштів безпосередньо залежить результат надання послуг, а від отриманого результату – кошти, які буде спрямовано на цю мету в наступному бюджетному періоді.

Світовий досвід свідчить, що програмно-цільовий підхід є ефективним інструментом реалізації державної та регіональної соціально-економічної політики. Так, на сьогоднішній день програмно-цільовий підхід із метою підтримки балансу в усіх сферах державного регулювання економіки використовується в таких розвинених країнах, як: Австралія, Австрія, Болгарія, Великобританія, Канада, Німеччина, Південна Корея, США, Франція, Швеція, Японія та ін (Шелеметьєва, 2016).

Особистісний підхід у дослідженні передбачає створення відповідних умов для саморозвитку, самоактуалізації, самореалізації тих, хто навчається та подальшого формування загальних професійно важливих якостей, які сприяють становленню особистості майбутнього професіонала. Згідно з концепцією особистісно орієнтованого навчання, основний наголос робиться на забезпеченні індивідуальної роботи, самореалізації й саморозвитку особистості, яка навчається. Застосуванням особистісного підходу в нашому дослідженні обумовлюється вибір активних форм проведення моніторингових заходів, упровадження інноваційних педагогічних технологій, визначення оптимальних засобів навчання, гуманістична спрямованість взаємодії викладачів та учнів.

Компетентнісний підхід виступає підставою для оновлення всієї системи освіти. Він підсилює практичну орієнтацію освіти, підкреслює значення досвіду, умінь та навичок, що спираються на наукові знання.

Компетентнісний підхід повинен базуватися на схемі:

– компетенція (як заданий зміст освіти);

- діяльність (як провідна вимога організації освітнього процесу);
- компетентність (як освоєна в діяльності компетенція).

Використання компетентнісного підходу знаходить своє відображення у виокремленні інваріантних складових професійної підготовки майбутніх фахівців, визначенні змісту тестових завдань для моніторингового оцінювання та організації навчально-підготовчого етапу моніторингу для тих, хто навчається. Основна ідея компетентнісного підходу до підготовки фахівців будь-якої галузі, за якою зміст освіти повинен відображати лише те, що має безпосереднє відношення до майбутньої професії (Гириловська, 2020).

Бенчмаркінговий підхід. Термін «бенчмаркінг» трактують як стандарт, за яким можна проводити вимір чого-небудь, давати йому оцінку. В управлінській діяльності бенчмаркінг розглядається як особлива процедура введення у практику роботи закладу освіти технологій, методів роботи кращих організацій. Опора на відпрацьований і перевірений практикою досвід сприяє зниженню ризику, дозволяє уникнути багатьох помилок. Бенчмаркінг означає вдосконалення самих себе, навчаючись у інших і виступає інструментом стратегічного планування та прогнозування. Тут завдання визначаються не від досягнутого, а на основі аналізу показників конкурентів.

Проаналізуємо переваги використання бенчмаркінгу в сфері освіти.

1) Заклади освіти можуть «побачити себе збоку». Це дає можливість об'єктивного аналізу слабких та сильних сторін ЗВО.

2) Вивчення передового досвіду освітніх закладів-лідерів дозволяє здійснити вдосконалення освітнього процесу в своєму закладі й постійно «бути на передовій».

3) Бенчмаркінг надає доступ керівництву закладів освіти до нових ідей і в організації освітнього процесу, і в сфері маркетингу освітніх послуг.

4) Бенчмаркінг відкриває можливість переходу до планування на основі аналізу показників конкурентів і дозволяє закладу освіти досліджувати будь-яку діяльність закладу освіти. Найбільшою перевагою даного процесу є те, що заклад освіти вчиться змінюватися без серйозних порушень власної структури. Технологія бенчмаркінгу дозволяє об'єднувати в єдину систему розробку стратегії, галузевий аналіз, аналіз конкурентів та самоаналіз (Гириловська, 2020).

Сучасний закордонний простір вищої освіти активно використовує бенчмаркінг та розуміє його переваги. В Україні становлення бенчмаркінгу знаходиться на початковому етапі і його використання в діяльності ЗВО не має єдиного теоретичного підґрунтя.

ЮНЕСКО-СЕРЕС визначають види бенчмаркінгу, які найбільш притаманні для вищої освіти.

1) внутрішній бенчмаркінг (порівняння подібних програм у різних компонентах одного закладу вищої освіти);

2) зовнішній конкурентний бенчмаркінг (порівняння показників у ключових сферах на основі закладів вищої освіти, які розглядаються як конкуренти);

3) функціональний бенчмаркінг (порівняння окремих процесів);

4) транс-інституціональний бенчмаркінг (у кількох установах);

5) неявний бенчмаркінг (квазі-бенчмаркінг, що розглядає виробництво і публікацію даних/показників ефективності, які можуть бути корисними для змістовного крос-інституційного порівняльного аналізу);

б) загальний бенчмаркінг (розгляд процесу або послуги базової практики) та порівняльний аналіз на основі процесів (розгляд процесів, за допомогою яких здійснюються результати).

Види бенчмаркінгу здійснюються на декількох рівнях:

– мікрорівні, відповідають за порівняння та оцінку бізнес-процесів, виконання функцій, результатів роботи відділів у межах організації без використання зовнішніх еталонів порівняння;

– мезорівень включає види бенчмаркінгу, які доцільно використовувати під час порівняння власної діяльності з організаціями-еталонами, які наявні в зовнішньому середовищі країни;

– макрорівень визначає види бенчмаркінгу, у яких метою є порівняння закордонного та вітчизняного досвіду, методів, прийомів функціонування, інструментів підвищення ефективності роботи тощо.

Таким чином, використання різних видів бенчмаркінгу дозволить оцінювати діяльність конкурентів та проводити внутрішнє оцінювання. Необхідність проведення внутрішньої оцінки ефективності ЗВО України визначена й проєктом QUAERE (Система забезпечення якості в Україні: розробка на базі стандартів та рекомендацій ENQA), що визначає необхідні напрями вирішення потреб та проблем на національному рівні функціонування системи вищої освіти (Банзелюк, 2021).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Розглянуто виокремлені нами наукові підходи до дослідження моніторингу якості освіти: системний підхід – комплексне вивчення системи управління ЗВО як одного цілого з представленням його частин як цілеспрямованих систем; кваліметричний підхід – комплексна оцінка стану об'єкта; діяльнісний підхід – включає три види діяльності: управлінську діяльність керівників,

педагогічну діяльність викладачів, освітню діяльність тих, хто навчається і які перебувають у взаємодії; програмно-цільовий підхід трактується і як метод програмного втілення управлінських рішень, і як реалізація комплексного підходу під час вирішення соціально-економічних проблем; особистісний підхід – передбачає створення відповідних умов для саморозвитку, самоактуалізації, самореалізації особистості; компетентнісний підхід підсилює практичну орієнтацію освіти; бенчмаркінговий підхід – стандарт, за яким можна проводити вимір чого-небудь, давати йому оцінку.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у вивченні зарубіжного досвіду з проблеми дослідження та виокремлення прогресивних ідей його впровадження.

ЛІТЕРАТУРА

- Банзелюк, І. В. (2021). *Розвиток маркетингового потенціалу закладів вищої освіти на засадах бенчмаркінгу* (дис. ... доктора філософії: 051 «Економіка» 05 «Соціальні та поведінкові науки»). Вінниця (Banzeliuk, I.V. (2021). *Development of marketing potential of higher education institutions on the basis of benchmarking* (PhD thesis). Vinnytsia).
- Босак, А. О. (2011). Передумови формування системного підходу до менеджменту. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 714: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*, 38-47 (Bosak, A.A. (2011). Prerequisites for the formation of a systematic approach to management. *Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". 714: Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and problems of development*, 38-47).
- Гириловська, І.В. (2020). *Теорія і практика моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників: монографія*. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г. (Hrylovska, I.V. (2020). *Theory and practice of monitoring the quality of vocational training of future skilled workers: a monograph*. Kamianets-Podilskyi: Publisher Zvoleiko D.G.).
- Гириловська, І.В. (2021). *Теоретичні і методичні основи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників* (дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04). Київ (Hrylovska, I. V. (2021). *Theoretical and methodical bases of monitoring of quality of professional training of the future skilled workers* (DSc thesis). Kyiv).
- Дмитренко, Г.А. (1999). *Стратегический менеджмент в системе образования*. К.: МАУП (Dmytrenko, H. A. (1999). *Strategic management in the education system*. K.: MAUP).
- Ельнікова, Г.В. (2004). *Основи адаптивного управління (тексти лекцій)*. Х.: Основа (Yelnykova, H.V. (2004). *Fundamentals of adaptive management (lecture texts)*. Kh.: Basis).
- Крижко, В.В. (2013). Системний підхід до управління університетом. *SWorld*, 1-12. URL: <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/conference/the-content-of-conferences/archives-of-individual-conferences/oct-2013> (Kryzhko, V.V. (2013). A systematic approach to university management. *SWorld*, 1-12. URL: <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/conference/the-content-of-conferences/archives-of-individual-conferences/oct-2013>).

- Приходько, В. (2012). Системний підхід до моніторингу якості освітньої діяльності загальноосвітнього навчального закладу. *Теорія та методика управління освітою*, 9, 12-18 (Prykhodko, V. (2012). A systematic approach to monitoring the quality of educational activities of a secondary school. *Theory and methods of education management*, 9, 12-18).
- Тавлуй, І.П. (2011). Особливості застосування системного підходу до управління при розробці та впровадженні системи управління якістю вищого навчального закладу. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*, 695, 26-32 (Tavlui, I.P. (2011). Features of the application of a systems approach to management in the development and implementation of a quality management system of higher education. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University*, 695, 26-32).
- Шелеметьева, Т. В. (2016). Компоненти методології управління розвитком туризму. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, Вип. 8, Ч. 1, 142-146 (Shelemetieva, T.V. (2016). Components of the methodology of tourism development management. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, Issue 8, Part 1, 142-146).
- Шеремета, Н. (2012). Історичні процеси творення правничої термінології в синхронному та діахронному аспектах. *Проблеми української термінології*, 122-127 (Sheremeta, N. (2012). Historical processes of creation of legal terminology in synchronous and diachronic aspects. *Problems of Ukrainian terminology*, 122-127).

РЕЗЮМЕ

Осередчук Ольга. Научные подходы к исследованию мониторинга качества образования.

В статье рассмотрены выделенные нами научные подходы к исследованию мониторинга качества образования: системный подход – комплексное изучение системы управления ЗВО как одного целого с представлением его частей как целенаправленных систем; квалиметрический подход – комплексная оценка состояния объекта; деятельностный подход – включает три вида деятельности: управленческую деятельность руководителей, педагогическую деятельность преподавателей, образовательную деятельность обучающихся и находящихся во взаимодействии; программно-целевой подход трактуется как метод программного воплощения управленческих решений и как реализация комплексного подхода при решении социально-экономических проблем; личностный подход – предполагает создание соответствующих условий для саморазвития, самоактуализации, самореализации личности; компетентностный подход усиливает практическую ориентацию образования; бенчмаркинг-подход – стандарт, по которому можно проводить измерение чего-либо, давать ему оценку.

Ключевые слова: научные подходы к исследованию мониторинга качества образования, системный подход, квалиметрический подход, деятельностный подход, программно-целевой подход, личностный подход, компетентностный подход, бенчмаркинг-подход.

SUMMARY

Oseredchuk Olga. Scientific approaches to the study of education quality monitoring.

The article considers the scientific approaches we have singled out for the study of monitoring of the education quality. Systems approach in the development and implementation of quality management system of higher education institutions is a comprehensive study of the management system of higher education institutions as a whole with the presentation of its parts as purposeful systems, the study of these systems and the relationship between them. A qualimetric approach is effective in monitoring of the

education quality. The result of the technology of using qualimetry in education management is a comprehensive assessment of the state of the object. The role of special tools is played by the traced qualimetric models of the state or process. The application of the activity approach to monitoring of the education quality allowed to distinguish three types of activities: managerial activity of managers, pedagogical activity of teachers, educational activity of those who study and who are in interaction.

The program-targeted approach is one of the most effective management methods, both at the state and local levels. The concept of "program-targeted management" is interpreted in a broad sense as a method of software implementation of management decisions, and as implementation of an integrated approach to solving socio-economic problems. The personal approach in the research involves creation of appropriate conditions for self-development, self-actualization, self-realization of learners and further formation of common professionally important qualities that contribute to the formation of the personality of the future professional. Competence approach strengthens the practical orientation of education, emphasizes the importance of experience, skills and abilities based on scientific knowledge. The benchmarking approach is interpreted as a standard by which you can measure something, evaluate it.

Key words: *scientific approaches for research of education quality monitoring, system approach, qualimetric approach, activity approach, program-target approach, personal approach, competence approach, benchmarking approach.*

УДК 378.048.2 (410)

Віталій Третько

Хмельницький національний університет
ORCID ID 0000-0003-3608-1378

Наталія Бідюк

Хмельницький національний університет
ORCID ID 0000-0002-6607-8228
DOI 10.24139/2312-5993/2021.05/378-388

ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

У статті висвітлено особливості змісту підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту в системі післядипломної освіти Великої Британії. Розглянуто вимоги до професійної підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту, типологію освітніх програм. Зазначено, що підготовка фахівців здійснюється системно й динамічно в умовах післядипломної освіти на засадах відкритості, інтегративності, міждисциплінарності з урахуванням потреб галузі, педагогічної науки і практики. Сфокусовано увагу на диверсифікації академічних ступенів і дипломів у системі післядипломної освіти Великої Британії. Висвітлено основні аспекти функціонування освітніх програм підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту в британських університетах. Особливу увагу приділено сертифікатним програмам PGCE, які забезпечують міждисциплінарність підготовки та професійний розвиток фахівців з фізичного виховання та спорту. Обґрунтовано науково-методичні рекомендації щодо вдосконалення підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту з урахуванням конструктивних ідей британського досвіду.

Ключові слова: *професійна підготовка, фахівці з фізичного виховання та спорту, післядипломна освіта, освітня програма, зміст, Велика Британія.*